

PĚCHOTNÍ ROZHLEDY

ROČNÍK III.

Redaktor: Podplukovník Bohumil Boček.

ČÍSLO 3.

Majoři gšt. Václav Vlček a Václav Kropáček:

Jak a v čem by bylo možno zmechanisovat a zjednodušit výcvik?

Úvod.

Při různých příležitostech, ať rázu teoretického nebo praktického, jistě jsme si již všichni přiznali, že nejenom do našeho celého veřejného života, ale i do vnitřního života a práce armády, která je přece jen značně osobitého rázu, bylo vneseno mnoho pokusnictví, mnoho cizího a nesourodého, že se často samou horlivostí zavíraly oči i nad vlastní povahou, nad vžitým způsobem a nad dosavadní výchovou. Směr byl často dán cestou, jež neodpovídala ani tomu, jak jsme se naučili myslet a cítit.

V armádě byla situace ještě o to těžší, že jsme začínali ve všem od samého začátku, že jsme se v mnohém ohlíželi až nekriticky a jednostranně po cizích vzorech a zkušenostech a zašli tak příliš často na cesty, o nichž se ukázalo, že jsou pro nás neschůdné, anebo že jsou založeny jen na jednosměrných zkušenostech na př. trvalých posícních bojů, charakterisovaných hlavně hromadným použitím materiálu, velkým zúžením možnosti volného manévru a iniciativní činnosti.

Dnes vidíme, že se již mnoho změnilo a mění v názorech na způsob řešení úkolů i v názorech na provádění mírových příprav, hlavně výcviku. Zvolna se probíjíme k vlastním řešením problémů, k vlastním metodám, nebojíme se říci, kde a jak jsme chybili pouhým převzetím anebo špatným použitím cizích zásad, odkládáme je a použijeme se po vlastních cestách. A tu často zjišťujeme, že jsou to staré cesty dávno již vyjeté, jen lety nepoužívání zastaralé a nepřizpůsobené dnešnímu pojetí a účelům.

Mnoho pokusnictví a tím i nejistoty a tápání bylo v prvních letech vneseno do výcviku, v němž hned na počátku velmi rozhodně a nadobro bylo skoncováno s „drillem“. Bylo o něm tehdy hodně hovořeno i psáno, bohužel však bez jasné představy, co vše se kryje pod tímto názvem, a bez kritického přezkoušení, zda není i na tomto poli něco nebo dokonce mnoho hodnotného, k čemu se snad jednou budeme znovu — a třeba těžce — propracovávat, doplácet časem a zbytečně vynaloženou prací. V té době odsouzení „drillu“ viděl se v něm jen bezduchý, do šikanování vyhraněný způsob výcviku, který vyžaduje bezmyšlenkovitě, přesně, jednotně a okamžitě reagování na rozkaz (povel), bez ohledu na účelnost (vědomí účelnosti) požadovaného výkonu.

Zapomnělo se, že boj vyžaduje ode všech jednotlivců, od prostých vojáků i od velitelů, velkého soustředění na cíl celé operace nebo i na cíl drobné dílčí akce jednotlivcovy, a nemá-li býti toto soustředění a vypětí sil tříštěno, že je nutno dlouhou řadu vedlejších, podružných, ale při tom nutných úkonů vykonávat úplně mechanicky, bez myšlenkového vzrušení a zaujetí.

Pod tímto zorným úhlem a tlakem válečných zkušeností vynořují se ovšem zcela jiné požadavky na přípravu boje, t. j. na výcvik, jejichž

nutným závěrem je potřeba „účelné mechanisace“ ve výcviku technickém i taktickém. Tedy ne již bezmyšlenkovitě a jednotné reagování na rozkaz bez vědomí účelnosti, nýbrž okamžité reagování na rozkaz nebo jakýkoliv jiný popud bez přerušení duševního soustředění, pod podvědomým tlakem účelnosti nesmazatelně vtisknuté nácvikem.

Podíváme-li se za těchto předpokladů na náš výcvik, zjistíme, že „drill“ přece jen zůstal proti všem zásadám v jednom oboru, t. j. při pořadových cvičeních (a při cvičích s puškou, obratech atd.) a že tam zůstane, má-li být dosaženo účelu, t. j. ukáznění a jednotnosti výkonu z důvodů mimovojenských — spíše estetických. A je zde často vynakládáno mnoho času a snahy na úkony, které nemají s bojem přímo nic společného, na př. na nácvik „K počtě — zbraň!“ nebo „Na rámě — zbraň!“ atd.

*

Vezměme mechanisaci ve výcviku jako prostředek k dosažení cíle, kterým je dobrý stupeň bojové pohotovosti a všimněme si, v kterých směrech nám mechanisace může výcvik ulehčit?

Bude to:

1. zvýšení intenzity výcviku a hospodárné využití kratší služební doby,

2. dosažení průměrně dobrého výkonu prováděcího,

3. úspora výcvikového materiálu,

4. usnadnění velitelského výkonu,

5. zajištění větší spolehlivosti výkonu.

1. Hovoříme-li ve vztahu k mechanisaci o hospodárném využití kratší služební doby, bude se to zdát na první pohled nelogické a teprve ve spojení s nezbytným požadavkem větší intenzity výcviku vysvitne, že zmechanisování bude velmi dobrou pomůckou k dosažení výsledků skutečně trvalé hodnoty. Ovšem, má-li se výcvikem dojít až k zmechanisování výkonu, bude to vyžadovati značného času. Bude tedy nutno důkladně zredukovati pořadový výcvik a upustiti kromě nezbytných základních prvků od všeho, co přímo nesouvisí s bojovým výcvikem. Dále bude třeba přidržeti se více kostry bojového výcviku. Vypleniti všechny hříčky, jimiž se to tolik hemží na cvičištích, ale hlubokou brázdu vyrýti tam, kde jde o základní prvky a pravidla.

Dnešní výcvikové metody vyžadují však daleko více času a nehodí se pro kratší služební dobu, poněvadž i svým celkovým rázem jsou ne-hospodárné; vždyť to není ani jinak možné, pracuje-li se metodami individuálními se snahou dojít cíle postupnou úvahou a rozhodováním.

K zajímavým výsledkům docházejí dnes dlouholetí cvičitelé a ty výsledky by měly být též ukazovatelem cesty, kterou se dáti. Vojíní totiž, i když prošli sebe lepší školou výcviku podle dnešních metod, jakmile se začne pracovati v jednotce, nechají úvahy úvahami a bezmyšlenkovitě kopírují ten případ, který jim snad náhodou nejvíce utkvěl v hlavě nebo je zvláště pohodlný — tedy via facti mechanická činnost, ale činnost ne-hodnotná a velmi vzdálená jednoduchého mechanického výkonu, k němuž by se došlo metodou třeba velmi blízkou „drillu“.

Budeme-li při zkrácené době presenční služby cvičiti podle starých metod a v stejně širokém programovém rámci, v němž je mnoho předpokladů, které spíše odvádějí od jádra věci, bude celý výcvik — hovořím o pěchotě a jezdecku — náznakový a výsledek jeho bude velmi nejasný

a mělký. Oklestíme-li výcvikové programy, zbavíme-li je všeho podružného a věnujeme-li základním prvkům technického i taktického výcviku tolik pozornosti, že dosáhneme přesného a úplně mechanického výkonu, budou naše výsledky hlubší a trvalejšího rázu. Je to také jeden z požadavků nejenom krátkodobé presenční služby, nýbrž i rámcového systému.

2. Na druhém místě uvádíme dosažení průměrně dobrého prováděcího výkonu.

Dnešní výcvikové metody nemohou se pochlubit výsledky rovnoměrnými. Kdyby se v nich chtělo dosáhnouti výsledků průměrně dobrých a stejné výše, bylo by třeba nováčky od začátku dělit na mnoho skupin vždy stejné úrovně, aby se vyloučil vliv různých schopností a vlastností tělesných a duševních, různé národnosti atd., a to vše by zase vyžadovalo značného zvýšení počtu cvičitelů.

Dnešní způsob výchovy a výcviku je vesměs založen na tom, že nám na vojnu přicházejí mladí muži vnitřně přesvědčení o nutnosti vojenské služby a pohotoví od počátku věnovati všechny své nejlepší schopnosti plnění úkolů a prací s výcvikem spojených. Za takových okolností by byla práce snadná a výsledky jistě velmi dobré. Musíme si však dáti otázku, zda skutečně nám přicházejí takoví nováčci a zda se tedy smíme tak bez výhrady opírat o individuální metodu, při níž tolik záleží na předpokladech dobré vůle a vynasnažení jednotlivců. Odpovíme-li si na danou otázku tím, že vezmeme naši nejmenší bojovou jednotku nahodile ustavenou a věnujeme ji po této stránce podrobnou pozornost, zjistíme, že těch vnitřně, bez výhrady přesvědčených vojáků je jen určité procento. Za těchto okolností musíme dojít k závěru, že dnešní způsob pro určitou část nemůže vyhovovat, poněvadž působí jen na povrchu bez trvalého vlivu. To ovšem nevylučuje, že zde mohou býti okamžité výsledky, ale budou jen krátkodobé a čas je vyhladí. My však cvičíme pro boj — ne jen pro dobu presenční služby — a nesmíme se vyhnouti požadavku, aby vliv výcviku zůstal trvalý a aby náš malý počet krátkých cvičení ve zbrani skutečně postačil na úplné obnovení výsledku základního výcviku. Zeptáme-li se dnes na některé základní věci starého vojáka, který konal výcvik kolem roku 1900, bez váhání nám odpoví, zeptáme-li se vojáka, který skončil výcvik před pěti, osmi lety, uvidíme, jak v nejdůležitějších věcech tápe, jak je nejistý. Lze poukázati na dřívější dlouhou presenční službu. Ano, zcela správně, ale proto tím více musíme dnes použití metod důrazných a jednoduchých.

3. Úspora výcvikového materiálu. Směr, kterým se dnes jde při výcviku, vyžaduje nejenom mnoho času, nýbrž i velmi mnoho výcvikového materiálu — hlavně střeliva. Je to ovšem zcela přirozené, že potřeba střeliva vzrůstá při velkém množství drobných úloh, které je nutno řešiti, aby se individuálně vyloučila řešení nesprávná a zdůraznil postup správný. V jiném materiálu bychom došli k poznatkům podobným, byť ne již tak výrazným. V posledních dvou letech taktickému výcviku tak, jak je prováděn a řízen, ubývá velmi ceny, poněvadž přiděly prostředků, hlavně cvičného střeliva, byly velmi omezeny. A ani tuto skutečnost nesmíme nechat nepovšimnutu. Se značným snížením rozpočtových položek musíme počítati i v budoucnosti; k tomu si musíme uvědomiti, že některé výcvikové obory jsou úplně v plénkách, na př. kulometná střelba protiletadlová, střelba protitanková, a že si v budoucnosti vyžádají zvláštní přiděly cvičného (redukovaného) střeliva v mezích snížených rozpočto-

vých úvěrů. Za těchto okolností nezbude, než zdůrazniti a rozšířiti technický výcvik, zařaditi do něho značnou část základních prvků taktických a v požadovaných výsledcích podtrhnouti mechanisaci.

4. Požadavek účelné mechanisace se však nesmí zastaviti u jednotlivce, družstva, čety, nýbrž musí důsledně proniknouti i do určitých funkcí velitelů nižších jednotek. Dnes při větších cvičeních, hlavně při manévrech vidíme, že se na př. velitel čety plně věnuje své činnosti velitelské, řešení svého úkolu, předpokládaje zcela správně, že provedení vydaných rozkazů v četě není již jeho prvním úkolem; ve skutečnosti se však ukáže, že v provedení to neklape, poněvadž se projevuje důsledek výcviku, založeného na individuálním postupném uvažování. Nebo naopak velitel čety sleduje provádění, aby nebylo poukázáno na špatnou práci čety, ale pak velmi ztíží práci velitele roty a je příčinou toho, že to neklape ve spolupráci v rotě. Účelným zjednodušením počtu možností, zúžením a zmechanisováním valné části práce jednotlivce i části práce nižší jednotky, zladíme a scelíme výkon v jednotce vyšší a značně usnadníme práci velitelů. Zbavíme velitele, na př. čety, nutnosti uvažovati o tom, kam chybna úvaha svede velitele družstev, a dáme mu dostatek času, aby se věnoval svému vlastnímu úkolu.

Ve velitelských výkonech je dlouhá řada úkonů, které přímo žádají úplné zmechanisování. Snad vše nejlépe objasní příklad. Četa dosáhla cíle, na němž je nařízeno zastavení. Dnešním znakem takového obsazení a zajištění dobytého terénu většinou bývá: nepořádek v četě, nejasnost v palbě a v celém úkolu, dlouhé úvahy a neuspořádané rozkazování. A přece by se zde mohla soustavným nácvikem v průpravné formě vyjeti kolej, z níž by nebylo možno odbočiti a která by v nepatrné obměně u jednotlivce, u velitele družstva i u velitele čety vždy vedla:

- k úpravě palby,
- k udržení dotyku,
- k uspořádání,
- k přezkoušení a navázání spojení,
- k hlášení,
- k doplnění zásob,
- k přípravě k dalšímu vyrazení.

Hlášení se musí vesměs žádati, často i několikrát, ačkoli by měl velitel, jakmile dojde na tento úkon, samočinně, podvědomě sáhnouti do kapsy, vytáhnouti blok, nakresliti náčrt a doplniti jej potřebným vysvětlením.

5. Ve spojení s požadavkem dosažení průměrně dobrého výkonu v provedení nutno se zmíniti o zajištění větší spolehlivosti výkonu.

Boj malých jednotek, jak se vytvářel ke konci války a jak se nám jeví jeho vývoj i pro budoucnost, bude klásti stále větší požadavky na mravní hodnotu a zdatnost vojáka. Účinnost zbraní všech druhů, jimž musí čeliti voják prvních sledů, pozorování pozemní i vzdušné, způsobují t. zv. prázdnotu bojiště, t. j. vyžadují velmi pečlivého využití terénu jednotlivci, kteří postupují sami, vzdálení uklidňujícího a posilujícího vlivu, vyplývajícího z přímé blízkosti velitele a z jeho povelů. Tato okolnost již sama o sobě je velkým tlakem na vůli i u vojáků odvážných, jak jsme již dříve řekli, vnitřně přesvědčených, kteří každý počáteční rozkaz bez dalších popudů vyplní až do konce, i když to znamená sebeobětování. U vojáků bez takového přesvědčení musíme je bez výhrady nahraditi mechanickou bojovou ukázněností, která může jedině vyplynouti z nácviku, který

jde tak hluboko, že jeho přímým a trvalým výsledkem je samočinnost úkonů. Typický případ, vzatý z románu, ale autorem vytržený ze skutečnosti, je vyličen v knize „Na západní frontě klid“. „Je před útokem. Ničivá protipříprava přerušila již dávno spojení, znemožnila zásobování, zdá se, jako by chtěla vyrvat život z kořene. Tělesné síly jsou u konce, činnost vůle skorem úplně potlačena — a přece když po linii doletí poručíkův rozkaz — „Vpřed!“ — zablácené postavy se vynořují z děr a v okamžiku se řítí jedinou vlnou vstříc čekajícím kulometům“.

6. Úvaha o mechanisaci výcviku vedla nás konečně ještě k srovnání výcviku pěchoty a jezdeckva s výcvikem ostatních zbraní, hlavně dělostřelectva a ženijního vojska.

Na př. dělostřelectvo má mnohem dokonaleji vycvičeno mužstvo a také jeho záložníci snáze a rychle splývají s mužstvem v činné službě. Příčina tkví v podstatě výcviku, který je u dělostřelectva většinou technického rázu (obsluha stroje) kromě činnosti patračské a průzkumné, pro většinu mužstva je to omezená řada pracovních úkonů, které se dají přesně nacvičiti až k úplné samočinnosti; představivost zde nemá žádnou úlohu.

U dělostřelců, ženistů, telegrafistů a do jisté míry i u kulometníků uvažuje a rozhoduje jen velitel.

Představivost pěšáka však je podrobena stále zkoušce, pracuje ustavičně pod tlakem činnosti nepřítele, stále musí mítí vzhledem k nepříteli na zřeteli otázky: kde, odkud, kdy, jak? A právě tato tíživá skutečnost vyžaduje zjednodušení a zmechanisování všech úkonů pěšáka, u kterých to bude možné, a poskytnutí tak co nejvíce času k uvažování a k rozhodování tam, kde je to nezbytně nutné.

*

Bylo by chybné z dřívějších úvah vyvozovati, že by se mechanisace měla státí základním kamenem výcviku pěchoty. V boji se budou objevovati vždy tři základní prvky: vnitřní hodnota, dobrý nácvik a znalost všech bojových prostředků a schopnost užití svých prostředků a svých znalostí k překonání nepřítele.

Ve výcviku těmito základním prvkům budou opět odpovídati tři složky:

a) výchova, která bude pěstovati vnitřní hodnotu, zdatnost a ukázněnost vojáka,

b) průprava pro boj účelně zmechanisovaná a zahrnující všechny úkony prováděcí a základní nebo alespoň stereotypní úkony velitelské,

c) taktické myšlení, úsudek a rozhodování pro okamžiky a situace, kdy každý jednotlivec (voják i velitel) je nucen samostatně rozhodovati a jednati. Při tom všude, kde k rozhodnutí dochází pod přímým vlivem bojiště a pod přímým tlakem nepřítele (jednotlivec, družstvo, četa, někdy i rota), všude musí býti pole této práce zúženo a zjednodušeno.

V dalších částech této studie se pokusíme ukázati, kde a do jaké míry možno počítati s mechanisací. Je přirozené, že látku nebude možno vyčerpati, a jednotlivé případy budou spíše ilustrací k úvahám a hlavně podkladem pro diskusi.

(Příště dále.)